

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Над „Свободою“ в Нью-Йорку 4-0237. — Тел. У. Н. Комм. Нью-Йорку 4-1012. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВИЧИЩУЮТЬ АДМІНІСТРАЦІЮ З КОМУНІСТІВ

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Даес заявив, що він дістав повідомлення з урядових кол, що американський уряд рішив позбутися всіх комуністів, які займають головні місця в адміністрації. Тих комуністів, про яких уряд знає, на головних місцях є 2,850. Уряд передає цю справу департаментові справедливості і той департамент по формальнім ствердженні приналежності до комунізму усує їх з уряду. Подібне діється по інших галузях американського життя. Один з головних юнінних провідників заявив, що в юнінних організаціях також починається чистка з усіх комуністичних елементів, хіба, що хтось відречеться комунізму і приналежності до комуністичної партії, то його залишать. Конгресмен Даес також заявив, що він буде домагатись від влади, щоб вона розв'язала комуністичну партію Америки, а також американський нацистичний Бунд.

АЛФРЕД СМІТ ПІДДЕРЖУЄ РУЗВЕЛТА.

НЬО ЙОРК. — Алфред Смит, бувший губернатор Нью Йорку і впертий противник президента Рузвельта, рішився тепер виголосити через радіо промову в обороні заграничної політики Рузвельта, головну в обороні його думки, що треба повалити ембарго. Смит сказав, що слухаючи президента, як той говорив промову в конгресі, прийшов до переконання, що президент має рацію, коли хоче зняти ембарго.

ПОЧТА ДО КОНГРЕСМЕНІВ МАЛІЄ.

ВАШИНГТОН. — Конгресова канцелярія заявила, що число листів і карток, що напливають до конгресменів у зв'язку з задуманою зміною неутраляного закону, тепер маліє. Величезна більшість тих листів висказувала думку, що не треба змінити неутраляного закону, щоб не втягнути Америки до війни. Скільки цих листів була найвища минулого четверга і п'ятниці, коли її вона досягла числа 300,000 денно. Тепер число їх упало до 50,000. Воно падає далі і сподіваються, що небавом осягне свою сталу висоту, себто 25,000 денно.

КАНАДА ПЕРЕБИРАЄ ПІД КОНТРОЛЬ ВІРІВ СТАЛІ.

ОТАВА. — Внаслідок воєнного стану Канада перебирає одну за другою всі важливі галузі економічного, фінансового і політичного життя під свою контролю. Уряд рішив не переводити виборів до парламенту так довго, як довго існує війна. Підчинив під свою контролю банківські і комунікаційні, а тепер узав під контролю всі фабрики виробу сталі.

У ВОЄННУ ПРОПАГАНДУ ВЖЕ ЛЮДИ НЕ ВІРЯТЬ.
НЬО ЙОРК. — Бюро публічної opinii оголошує, що американці вже не дуже довіряють воєнній пропаганді і заздалегідь відносяться до неї скептично. На запити різних людей відносно затоплення корабля „Атені“ лише 60% вірили, що її справді затопили німці. 9% говорили, що це не німці, а 31% сказали, що вони самі не знають. Щодо відомостей, поданих з Берліну, то лиш 1% твердив, що вповні вірять, 33% сказали, що тільки в дечому вірять, а 66% сказали, що зовсім не мають довіри до німецьких новин. Щодо англійських новин, то 8% подали, що вповні вірять, 62% лиш у дечому, а 30%, що цілком ні.

РУЗВЕЛТ НЕ ДОПУСКАЄ ВИВОЗУ ПОТРІБНИХ ПРОДУКТІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт сказав, що існує небезпека, що чужі краї готові викупити від Америки всі її запаси таких продуктів, які вона сама на випадок якихось надзвичайних подій потребувала. Щоб не допустити до того, уряд наміряє поробити певні заходи.

ВОЄННІ КОРАБЛІ ДО ГАВАІВ.

ВАШИНГТОН. — Воєнна маринарка рішила вистати „поважне число“ кораблів до Гаваїв. Ця вистава стоїть у зв'язку з політичним напруженням в Європі, а головну на Далекому Сході.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ НЕ ЗГІНЕ, КАЖЕ ПРОФЕСОР.

КЕРІМБРИДЖ (Масачусетс). — Президент Гарвардського університету, Джеймс Конан, виголосив до студентів промову, в якій сказав, що хоч тяжка буря навістила світ, то в тій бурі наша цивілізація таки не згине. Він потішав, що війна скінчиться, як як ті студенти, до яких він говорив, будуть молодими людьми. Він закликав їх до розваги й підготовки до тих відповідальних завдань, які спадуть на Америку по закінченні європейської війни і по страшній знищенні Європи та її цивілізації.

ОБНИЖКА ЦІН ВСТУПУ НА СВІТОВУ ВИСТАВУ.

НЬО ЙОРК. — Заряд Світової Вистави порішив наложити ціну вступу по 50 центів від особи не лиш під кінець тижня, але впродовж цілого тижня. А то тому, що багато людей не хотіли відвідувати вистави в будні дні; через нижчу ціну зволікали відвідати на неділі.

ФРАНЦУЗИ ПОСТІЙНО ІДУТЬ ВПЕРЕД

Париж. — Кожного дня, не зважаючи на німецькі контрнаступи і сильний німецький артилерійний вогонь, французи здобувають шораз нові позиції. В деяких місцях, як от здобувши Горибах, підійшли вже під саму Лінію Зігфріда.

САМ ГІТЛЕР РОБІТЬ ІМ ПРОПАГАНДУ!

Лондон. — Міністерство Пропаганди подає словами свого міністра, що воно не потребує вести якусь спеціальну пропаганду в Злучених Державах, бо там сам Гітлер працює в користь Англії.

БРАК ВОДИ В РІО ДЕ ЖАНЕІРО.

Внаслідок довгої посухи в столиці Бразилії відчувається дуже великий недостаток води. Президент республіки, ствердивши це особисто на місцях, видав розпорядження, щоб компетентні власті зорганізували негайно допомогу населенню.

ЖУРНАЛІСТИ ПРО ЛІНІЮ ЗІГФРІДА

Американський кореспондент, що обізвався разом з кількома чужинськими журналістами німецький фронт на заході, подає, що німці рахуються там з французькою офіцевою. Каже, що німецькі офіцери показували їм дещо з укріплень. І твердить, що Лінія Зігфріда є побудована

для оборонних цілей. А з того, що кореспонденти бачили, може пізнати навіть звичайна, нефахова в тих справах людина, що здобуття Лінії Зігфріда коштуватиме величезний пролив крові. Оту Лінію оборони німці ще й тепер постійно розбудовують.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН

Окружний суд у Луцьку засудив за приналежність до ОУН 9 молодих українців з луцького пов. на такі карки: Федора Понятовського на 10 р., Ананія Закостія і Олександра Галенана по 8 р., Івана Гарасимчука, Івана Тищука і Митрофана Люка по 6 р., Івана Гаврилюка і Григорія Данилюка по 3 р. та Мирона Андрощука на 2 р. в'язниці.

ПОЖЕЖІ НА ПОЛІССІ І ХОЛМЦІНІ.

В селі Близна, косявського пов., пожежа знищила 188 господарських будинків. 83 родини лишилися без даху над головою. Шкід є на 100,000 зл. — В кол. Станіславівка коло Берестя згоріло 13 господарських забудовань. Причин пожежі не вдалося досі устійнити. — В селі Ліски і кол. Обровець, грубешівського повіту, на Холмщині, згоріло 15 господарств із запасами сина, соломи та живий інвентар. — В селі Сидіська (Замойщина) згоріло 7 господарських забудовань. Причини пожежі невідомі.

ПОВИЛИ СОЛТІСА.

Солтиса громади Вільховець, городенського пов., Ю. Радиминка, побили місцеві господарі за те, що заборонив копати в місцевому глинокопі.

ДІЛЯТЬ.

Маршал Герман Герінг переглядає карту Галичини. Офіцери показують Герінгові, як поділено Польщу між Німеччиною і Росією.

НІМЦІ ЗА ФАШИСТІВСЬКУ ПОЛЬЩУ

Москва. — Понад 30 ріжних фахівців і помічників товаришити німецьким міністрам заграничних справ, Рібентропові, в його подорожі до Москви. Догадуються, що тут буде остаточно вирішена доля Польщі, коли мова про Совети і Німеччину. Кажуть,

що Німеччина є таки за те, щоб була Польща, але як буферна держава з фашистським устроєм і очевидно у своїх дуже вузьких етнографічних границях. Москва, кажуть, є проти цього. Виходило, що вона є за цілковиту ліквідацію Польщі.

ЗА НАМАГАННЯ ПЕРЕХІД У КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

30. червня ц. р. у львівському апеляційному суді відбулася розправа проти Олексі Свища з Кропивника Нового, дорогобицького пов., якого окр. суд у Самборі засудив на 2 р. в'язниці за намагання перехід у Карпатську Україну. По переведенні розправи апеляційний суд засудив О. Свища на 1 р. в'язниці з зачисленням слідчої тюрми.

„ПОЛІЦІЯ МОРАЛЬНОСТІ“ В РИЗІ.

Самоуправна влада в Ризі рішила організувати в найближчому часі „поліцію моральності“, що окружає опікою всі жінки, які залишились без праці та опіки або приїхали до Риги з краю. Поліція матиме право контролю в ресторанах і готелях.

ВІДКРИТО НІКЕЛЬ.

Телеграфують з Кокране, (Мінас, Бразилія), що на берегах річки Санта Марія відкрито дуже багаті поклади нікелю.

Інтервентор стейту Мінас Жерайс повідомив телеграфічно президента республіки та міністра Фернандо Коста про цінну знахідку.

ХОЧУТЬ ДІЛИТИСЯ ВПЛИВАМИ

Москва. — В переговорах Німеччини з Советами, що тепер зачалися, будуть вирішені дуже важні справи. Буде там поділ впливів в Європі. Советам хоче Німеччина відступити від війни на Балтику, зокрема панування над Фінляндією, Латвією, Естонією і Литвою, а собі забрати вплив на Балкані, зокрема в Югославії й Греції. Доля Руму-

нії дуже сумнівна. Туреччина мала би бути в цій війні не втраченою і замкнута Дарданельський пролив. Це знову дуже допомогло Советам, бо забезпечило їх рухи на Чорному морі та в Одесі. Таким чином могли Совети помагати легше Німеччині, посилавши їй допомогу Дунаєм, або через Львів.

МОСКОВСЬКИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ У НАСТУПІ ЧЕРЕЗ ЗАХІДНЮ УКРАЇНУ

МОСКВА. — Разом із советською армією, як виявляється, вислали Совети свої найкращі інтелектуальні сили, до поетів включно, що мають величати перемоги і героїзм червоної армії. Советський поет уже вислав телефоном до московської „Правди“ свою поезію, уложену на „полі бою“, а затитуловану „До братів по крові“, себто до українців і білорусів. Та усім тим замовленим звеличникам не так легко сповнювати свій обов'язок, бо червона армія поступає у більшості майже без вистрілу. Польські сили розбиті, а крім того советські жовніри входять у ті території, з яких забираються німецькі війська. От тому треба советським пропагандистам братися за іншу роботу, за видавання газет для місцевого населення. І такі дві газети вже виходять, одна для українців, друга для білорусів. Вступні статті тих газет змальовують західно-українському і білоруському населенню похід Третього Інтернаціоналу, себто поширення московського більшовизму по світі шляхом революцій, виконуваних на большевицький, себто московський лад. Ті часописи пишуть, що в Советах робітники і селяни позбулись капіталістів і тепер Совети несуть волю робітникам і селянам світу під проводом Московського Інтернаціоналу, на який треба глядіти як „батьківщину“ робітників. Московські комуністи не можуть ніколи забувати за свої обов'язки супроти світового пролетаріату, пишеться в тих газетах. Американський кореспондент, що це все передає, додає, що це пишеться на передодні приїзду до Москви німецького міністра заграничних справ, Рібентропа, та коли ще не прогуді слова Гітлера, що запевняв, що советсько-німецький договір має у своїй основі заяву Москви, що її большевицька наука не є на експорт.

ПОВІЛЬНЕ ПОСУВАННЯ.

МОСКВА. — Советські війська, щоправда займають шораз нові місцевості в Західній Україні, але якось дуже поволі. Холм, Самбір і Турка є вже в советських руках. Над Сяном були бої з польськими частинами, але їх звели німці, що відступали з західно-української території, щоб зробити місце советським військам.

ПОКЛИКАЮТЬСЯ НА КНИЖКУ БОЕЛА.

МОСКВА. — Советська пресова агенція „Тас“ подає з Нью Йорку, що хто хоче знати, чому розлетілась Польща, хай читає книжку про Польщу, яку недавно видав Реймонд Боєл, президент „Форейн Палісі Асоційшен“. У тій книжці автор змальовує нещасне положення селян у Польщі, як теж і національних меншин.

КОЛИ НЕ СТАЛО ПОЛЬЩІ.

БУКАРЕШТ. — Американський кореспондент Моверр подає, що одного дня видно було людину, що стоїть у галицьким містечку Кутах над мостом і приглядається, як люди втікають до Румунії. Очевидно, що втікачами були головну поляки, цивільні і військові. Коли цей незнайний чоловік побачив, що втікає також і начальний вожд польської армії, маршал Смігли-Ридз, сказав, що отсе вже є кінець Польщі. А потім відібрав собі життя револьверовим вистрілом. Тим чоловіком був познанський воевода Боцяньський. Кореспондент іще подає причини, чому так скоро Польща розлетілась. Каже, що вона не була підготована до війни з Німеччиною та що не було ніякого розумного плану оборони, ні навіть мундурів і зброї для тих частин, що нарокували в перших днях мобілізації. Військові частини не були в зв'язку, а між першими втікачами було багато офіцерів, що поспішали додому, щоб евакуювати свої родини.

ЗАБЕРУТЬ ПОЛОНЕНИХ ДО ПІЛЬНИХ РОБІТ.

БЕРЛІН. — Покликано яких 60,000 німецьких дівчат до пільних робіт. Вони мають заступити тих робітників, що тепер є на фронті. Та це не вистарчило і треба булоб покликати далеко більше, але Німеччина затягає до роботи на полі 600,000 жовнів, що їх забрано в полон підчас кампанії в Польщі.

В ПОЛЬЩІ ВІЙНА СКІНЧЕНА.

БЕРЛІН. — Для німців воєнний терен у Польщі вже не представляє ніякого інтересу. Очі звернені тепер на західний фронт, куди тепер вибирається Гітлер. Облога Варшави не представляє ніякої проблеми, бо місто буде віддане тепер безповідному дальшому бомбардуванню і буде змушене піддатись. А як це потребає довше, то здобуття Варшави німці готові віддати Советам. Німеччина вже ділить заняту польську територію на провінції. Українські землі, що є за Сяном, в першу чергу Лемківщина, будуть правдоподібно входити в склад краківської провінції.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За копію зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО НАШИХ Т. ЗВ. "РУССКИХ"

Отсе Москва проголосила, що "визволила західно-українські землі", а союзу командування видає відозву до "українських робітників і селян" українською мовою, що й з окликом "Хай довго живе український народ". Стався факт, який глибоко дотикає весь 45-мільйонний український народ, а зокрема Західну Україну. Він дотикає і ту американську імміграцію, що є з української крові, а зокрема тих, що походять з Лемківщини, Закарпаття, Буковини, Поділля, Волині і т. д., себто з тих земель, що входять чи повинні ввійти в склад Західної України. Відомо, що подавляюча більшість нашого народу в Америці не погоджується з комунізмом, його боротьбою з релігією, жорстокістю чекістів і т. п., себто з тим, що тепер Совети запродають на тих рідних землях, звідки походять подавляюча більшість української імміграції в Америці.

Як знаємо, український народ у Великій Україні ставив червоної Москви бойовий опір, як довго міг. І борониться перед її наступом навіть далі, скільки стає йому на те сил. Зорганізовані українські маси в Америці помагають їй боротися наших рідних своїми протестами, маніфестаціями і публікаціями, якими розкривали злочини червоної Москви, доконування Советами мільйонів безборонних українських селян і т. п. Ота наша допомога повинна тепер скріпитися. І то силами тих усіх наших братів і сестер, що є з української крові і живуть в Америці.

Думаємо, що хто має віру в Бога і серце для нашого народу, той повинен тепер стояти в одній бойовій лаві, звернений проти Советів. Це такий момент, що повинен відразу зліквідувати ті різниці, що поділили наш народ на поборюючи себе групи чи табори, що називали нас різними назвами, хоч ми діти одної й тої самої Матері. Раз назавжди повинен тепер зникнути поділ на "кацапів", "малоросів", "карпаторосів" і "українців". Так уже цілий світ визнав Україну і український народ. Тепер уже на всіх американських мапах видніє ця назва. Кожного дня читаємо в американських газетах про український народ і про українські землі. І так є тепер по цілому світі. І нема вже такої сили, щоб могла замазати ту правду. Щоб не сталося на сході Європи, які катастрофи не звалилися на український народ, вороття до "Малоросії" не буде, як не буде вороття до "Малопольської". Сама Москва змушена визнати Україну як дійсність. Навіть вона не може вже назвати наш народ на Лемківщині, на Закарпатті, чи на Волині, "руським", а називає його українським. Чи ж це все, що треба було окупити мільйонами жертв нашого народу, не промовити до наших рідних, що тут в Америці? Чи не пора з любові до нашої землі, до нашого народу і до нашої віри усім нам зійтись і залишити боротьбу за назву, а віддати душу і весь наш запал визволенню наших рідних зпід влади червоного сатани? Ми тої думки, що саме тепер є така догідна пора, яка дозволяє нам усім з честю зійтись як одна рідня для оборони Рідного Краю. А як це станеться, то забудеться срамотня давня година, а оживе добра слава, слава України. Станеться те, чого так бажав нам наш геній — Тарас Шевченко.

ПОДІЙ АЖ ЗАБАГАТО

(Від власного кореспондента "Свободи").

Прага, початок вересня 1939 р.

Чого не додержав квітень, те додержав вересень. Додержав у такій мірі, як того не могли сподіватись і найважливіші пророки. Європейська війна, велика частина Польщі під владою Німеччини, німецьке військо на західно-українській території, пакт Берлін-Москва... А за цей лист дійде до Америки, справа посується ще далі, світова ситуація заплететься ще більше. Хто весною і літом цього року нарікав, що розвиток світових подій спливає, що настала якась стагнація, мовляли, ні взад, ні вперед, — той до нарікань не має тепер підстави. Подій аж забагато.

Для старшого покоління, що вступало в світову війну з усіми її страхіттями, подій справді забагато. Особливо старше покоління українське, що вступало в світову війну з чималим запасом національних здобутків, а вийшло з неї з великими втратами на всіх фронтах, поглядає з недовірою і без побоювань на нову велику війну народів, що отсе почалася. Що несе вона українському народові? Визволення, об'єднання — чи далішу неволю й розпорошеність?

Та поруч із старшим поколінням виросло покоління нове, молоде. Воно або світової війни зовсім не бачило, або уявляє собі її неясно, наче якийсь сон. Страхіття тої війни не приголошують його так сильно як старше покоління, зате воно гостріше, болочіше відчуває неможливий стан, у якому жив український народ останніх двадцять літ. Старші люди прийняли колись, перед світовою війною, жили людським життям; а в яких умовах виросло та як живе наше молоде покоління? На еміграції — безстанній злидні, майже безбратстві, в краю — невпинний тиск залізного чобота польського, московського, румунського чи мадярського. Ні вчитись, ні жити, ні одружитись, ні звивати гніздо, ні почувати себе рівноцінною людиною між людьми, рівноцінним народом між народами.

На цим ґрунті помічається досить велике розходження між нашими "батьками" й "дітьми" щодо оцінки поточної доби, в яку ми отсе вступили. "Діти" для "батьків" уже й словіце особливе вигадали, щоб прилучити їх млявість: динаміка на во-

лах. Вони, діти, палають захопленням перед сучасною, сьогоднішньою динамікою: літак, радіо, порив, рух, наскок, темп. А "батьки" все ще ідуть волами, хотять гратись у культуризм, вичкувати. Діти кажуть: хоч гірше, та інше, а батьки доводять, що вони своєю динамікою на воліх усетакі зберегли народно субстанцію, тоді, як діти своїм темпом ту субстанцію можуть змарнувати. А діти знов на це: коли наш народ має бути народом рабів, то не треба нам ніякого! На це батьки відповіли не мають.

Так бється українська суспільна думка між двома настановами до сучасних подій, які фізично вже зачепили наші національні терени й певно відбудуться на них і політично. Що правда, ця різниця в настанові покищо великого практичного значіння не має, бо події розвиваються понад нашими головами: наш народ усе ще об'єкт, а не суб'єкт. Та даліші події певно поставлять Україну перед більш відповідальними вимогами, тоді й покажеться, хто мав більше рації: батьки, чи діти.

Хто вже тепер виграв на війні, це чехи. Війна триває щойно тиждень, а чехи вже можуть записати одну велику вигру: вони зберегли цілість свого краю й життя свого народу. Це більше щастя, ніж заслуга самих чехів, але це не міняє справи. Перед роком чехи були готові воювати й прийняти на себе перший удар Німеччини, й тільки нерішучість Англії та Франції їх від цього втримала. Колиб торік ці держави були такі Чехословаччини такі самі, "залізні" гарантії, які вони цього року дали Польщі, то чехи без вагання були би пішли в бій.

Тепер вони бачать, якою ціною вони це заплатили. Військова сила чехів була більша й краща, ніж польська, але їм рівнятися з величезною військовою перевагою Німеччини вона встаети не могла. Далеко менша від Польщі, внутрішньо не більше від неї сконсолідована, географічно з трьох боків оточена Німеччиною, Чехословаччина певно не витрималаб і тиждень і стала впроваджені кількох днів низкою палаючих руїн. Чехи мають усі підстави дякувати Провидінню, що воно не допустило Англію та Францію дати їм "залізні" гарантії.

За те, що чехи торік не пішли на національне самогубство, їх якийсь час у цілосвіті називали боягузами, Санча Панчами, Швейками. Самі чехи до певної міри стидалися, що так легко виреклились своїй державній незалежності. Але час показав, що їх національний героїзм був героїзмом здоровим і корисним. Вони зберегли народно субстанцію, ні одне чеське життя не було змарноване, ні одна чеська будова не була марно знищена. А в житті здорового, нормального народу це величезна річ. Рабами чехи й тепер не стали, хоч і живуть під німецьким протекторатом, зате вони зберегли свій національний капітал, цебто народно крив і господарський дорібок. На цих підвалинах ще можна будувати й снувати надії на будучність.

Хоч кругом кипить війна, а

життя й тепер у Чехії і на Мораві плінє майже нормально й спокійно. Німеччина проголосила, що не братиме чехів до війська, й держить слово, так, що чехам тепер ведеться навіть ліпше, ніж за світової війни під Австро-Угорщиною. Військові дії відбуваються далеко поза теренами протекторату й очевидно ніколи сюди й не докотяться, податку крові чехи не платять, поважніших утисків із боку німецьких влад вони не зазнають, одне тільки, що доводиться очкур трішки тісніше затягати. Але цей дрібничка в порівнянні з тим, чого чехам довелося зазнати, колиб вони торік у вересні чи цього року в березні ішли воювати!

Нема лиха без добра — каже народна мудрість. На чехах це справдилось у повній мірі.

М. Сивошанка.

КУДИ ПРЯМУЄ РОСІЯ СТАЛІНА?

Цілий світ ще не може прийти до себе від того несподіваного удару, який одержала Польща від двох диктаторських сусідів: Німеччини й Росії. Наїзд Москви на вже так розбиту та майже мертву Польщу 17-го вересня 1939 р. поставив у цілком іншому світі цілу більшовицьку політику.

Цілий світ знав про настановлення Сталіна й більшовізм до Німеччини. Адже ще так недавно Гітлер голосив хрестоносний похід проти більшовізму, а його книжка "Моя боротьба" може легко ухититись за протикомуністичне вантажівку. Знову більшовики до останніх часів не знаходили слів проти гітлерівської Німеччини та фашизму взагалі, представляючи ці рухи смертельними ворогами комуністичної Росії.

Знаємо також і про безстанні заяви Кремля, що "вони не хочуть ні пяди чужої території", й що вони осуджують якнайгірше імперіалізм чужих народів. Так було на словах, коли Німеччина забирала Австрію і Чехію. Навіть у справі загарбання Карпатської України Мадярщиною бувший комісар заграничних справ СССР, Максим Литвінов, здобувся на "протест". Таксамо осуджував Москва й Італію, коли ця пішла війною на Етіопію чи Албанію.

Але якжеж тепер погодити наїзд Москви на Польщу з тими декларациями чи осудами чужих імперіалізмів? Отут і лежить загадка, над

якою клопочуть собі голови дипломати численних держав. Тут і там падають здогадки, що Сталін, заневавши клич "світової революції", ступив отверто на шлях Петра I чи Катерини II, цебто на шлях російського імперіалістичного націоналізму та "собирання русских земель".

Інші знову догадуються, що Сталін пішов на порозуміння з Гітлером задля власної безпеки, щоб коштом Польщі купити собі яку-таку безпеку перед німецьким імперіалістичним "Дранг нах Остен" (Тиск на схід).

Та ніхто покищо не знає найглибших мотивів, які спонукали Сталіна на шлях підвоїв. Найближчі події може викажуть, що властиво криється на думці кремлівського "батька народів". Іде тут про дальшу долю Румунії.

Як відомо, 17-го вересня московсько-більшовицькі війська перейшли кордон і вступили на західно-українські землі та дісталися за одні дні аж до Залічків, Снятина та мабуть аж під Коломию. Так щонайменше доносили телеграфічні звідомлення з Європи в Америку. Цієї такої швидкого маршу ясна очевидна: відтяти Німеччині прямий контакт з Румунією. Бо такого контакту Німеччина не має, хібаб заняла Карпатську Україну (як це було доведено, що таке існує в планах Німеччини). Отже догадується, що Сталін пішов війною проти розбитої Польщі; щоб чимскорше захопити західно-українські

землі й тим робом загрозити Німеччині шлях на схід. Це можна пояснити ще й тим фактом, що німецька армія дуже скорим наїздом продерлася аж під Львів, і без сумніву стратила чимало жертв, розбиваючи опір польської армії. Заходить питання: чи були передіше уплиновані границі між Німеччиною й СССР на терені розбитої Польщі, чи не було такого уплиновання? Здається, що коли б було, то Німеччина не спішилаб так під Львів та Станіславів, а пустилаб більшовицьку війська, щоб вони самі розбивали польський опір.

Другий факт: Німеччина дуже потребує нафти та всіх її побічних продуктів, як бензину і т. п. Вже в перших звітних доповідях з Берліну чи Москви були натяки, що за Німеччиною останеться значна частина західно-українських земель, у тому числі нафтові поля Дрогобича, Трускавця та Борислава. Щойно перед кількома днями випущено нові мапи поділу Польщі, на яких зазначається, що всі українські землі йдуть під "протекцію" СССР, за Німеччиною остаються Данциг, Шлеськ, Коридор та польські землі на захід від ріки Висли.

З того видно, що Сталін чи не перехитрив Гітлера. Чи не зламав він першій умови? Бо річ ясна, що Німеччина хотіла прямого доступу до румунської границі через західно-українські землі. Але хитрий грузин Сталін не дався випередити: собі заняв західно-українські землі та тим робом загрозив своєю тінню Румунії.

Можливо, заки ці рядки дійдуть до читачів, світ буде поставлений перед новим фактом агресії Гітлера - Сталіна: тим разом у Румунії. Вже доносять з Європи, що на дніх Німеччина й Росія пішлиють т. зв. репрезентації, цебто доту, що рівняється майже ультимативу, до румунського уряду в справі перебування членів бувшого польського уряду, як президента І. Мосціцького, начальника польської армії Сміглого-Ридза та міністра заграничних справ, І. Бека. Річ ясна, що це тільки претекст, за яким може критися справжній мотив: розбір Румунії Німеччиною та Росією. Присутність членів польського уряду в Румунії, подібно як "журба" Москви за долю українців чи білорусинів у Польщі, тільки заслонний дим.

Таким чином Сталін абсолютно в нічому не ріжнівся від московських царів-деспотів. Бо він являється рині чинником загрозливих московських фанатиків - націоналістів, які не тільки посягали по західно-українські землі, але мріяли про всадовлення впливів Росії ще й на Балканах. А есентуальна участь Росії в розборі Румунії — це початок до відродження мрії Романових: опертися на Адріатик.

Питання тепер, як на це дивитись Німеччині? Заангажувавшись у війну з Англією та Францією, Німеччина не може навіть моргнути на знак протесту. За це мусила вона заплатити своїм престижем як протикомітерський провідник народів, та хто зна, чи не заплатить іще дорожче?

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

29

„Зовсім добре?”

„Ні”, гадає дівча.

А тоді стало тихо пополудні. Гафійка вже не знає, що робити. Маєш бути вдома, колиб гада чого схотів. Гафійка грається на призьбі з лялькою, що їй вирізав Степан. Не смієш геть, каже до ляльки, господар діг, мусиш глядіти подвір'я. Та не плач, бо тебе наб'ють.

Гафійка йде навипинках подивитись до хати. Господар сидить на ліжку й киває головою.

„Що робить мама, Гафійко?”

„Нічого кудись”. Гордубал киває головою. „Скажи їй, щоб Степан вернувся. А того жеребчика Степан може собі взяти назад. Хотілаб крильків?”

„Хотілаб”.

„Зроблю тобі клітку на крильки, таку, як мав майнер Си-

сен. Ах, Поляно, в Америці є такіх таких річей... Все зроблю”. Гордубал киває головою. „Стривай, я тебе візьму на годину на поїзничу, там є такий дивний зруб — ані Яким не знає, що то було. Іди, йди, скажи мамі, щоб Степан вернувся”.

Гордубал якось задоволений, лягає й заплює очі. Оце так темрява, як у шахті. Бух, бух, це в скелю молотом. Степан шкритись, мовляв самий камінь. Авжеж, але за те ти, дурно, не знаєш, що таке праця. По праці пізнається хлоп. А які це, серденько, маєш дрова на подвір'ю? Самі рівні поліна. Атож, пеньки я колов. Це робота для хлопа, колотий пеньки. Або каміня добувати з землі. Гордубал задоволений. Багато я напрацювався. Поляно, видить Бог багатого. Добре це, так має бути. І Юрай, руки навхрест, спокій-

но засипляє.

Збудився смерком, бо темрява давить „Гафійко”, кличе, „Гафійко, де Поляно?” Тихо, лише здалека чути дзвоніння; це череди вертаються з пасовиська. Гордубал вискочив із ліжка й натягає собі штани: мушу відчинити коровам ворота. Голова чоловікові мотасься, це від того лежання. Юрай непевним кроком виходить на подвір'я й відчиняє настій ворота; дивно йому, задихався, та хвалить Бога, вже ми одужали. Дзвоніння наблизькається, котиться як ріка: немов цілий світ наповнився дзвонінням корів і телат. Юраєві хочеться впасти на коліна, ще ніколи він не чув таких гарних і великих дзвонів. Киваючи головою, входять дві корівки з повним вимям на подвір'я. Юрай опирається о ворота, й так йому добре, так спокійно, наче би помолвився.

До воріт вбігає Поляна, швидко, задихана. „Ти вже встав?” — скрикнула. „А де Гафійка?”

„Ну, встав”, белькоче Юрай, перепрошуючи. „Вже мені добре”.

„Іди, йди ще лежати”, каже Поляна. „Рано — будеш зовсім здоровий”.

„Як хочеш, серденько, як хочеш”, відповідає Юрай слухняно й привітно. „Марно пе-

КНИГА ДРУГА

I.

„Юрай Гордубала забили!” Війт Герич швидко одягає свиту. „Біжи, хлопче, по жандармів”, каже поспішно. „Щоби прийшли до Гордубала”.

На Горубаловим подвір'ї бігає Поляна й лопить собі руки. „Ах, Господи, Господи”, бідається, „хто йому це заплідив! Забили гаду, забили!”

Гафійка в кутку, заламана, через плоти заглядають сусіди, купка хлопів тиснеться у воротах. Війт просто до Поляни й кладе їй руку на плече. „Перестаньте, газдине. А що йому сталося? Де має рану?”

Поляна затряслась: „Не-не-не знаю, я там не була, я не могла”.

Війт пильно на неї подивився. Була біда й туга, то вона тільки сидувала себе так

решкоджав би”. Ще зачинити ворота, заложити гак, і пома-лу пішов до хати.

Коли йому несли вечерю, спів.

бігати й голосити. „А хто його бачив?”

Поляна стиснула уста; але вже надійшли жандарми й зачиняють людя фіртку перед носом. Це старий товстий Гайдар, розцібнутий і без рушниць, та Швештка, новий жандарм; цілий аж блищить від війт.

(Дальше буде).

ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ВІДДІЛІВ 127, 299-і 304 з BUFFALO, N. Y.; 87 з LANCASTER, N. Y.; 149 з LACKAWANNA, N. Y., і 351 з NIAGARA FALLS, N. Y., що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

урядників і членів тих відділів відбудуться

У СЕРЕДУ, 4. ЖОВТНЯ (ОCTOBER 4, 1939)

в годині 8. вечір

У ГАЛІ УКР. КАТ. ЦЕРКВИ НА FILMORE & ONEIDA, STS., BUFFALO.

На ці збори повинні прийти конечно всі урядники вище згаданих відділів, а також члени з Бюфало та з poblizьких місцевостей. На зборах буде присутній гол. секретар Д. Галич, який виголосить організаційний реферат про У. Н. Союз, та порушить такі справи, які є тепер дуже важні для кожного члена та для цілої організації.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

НА РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нигрицького. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека”. Видаєць Іван Тиктор. Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилок виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів.

Замовляйте в „Свободі”:

„Svoboda” P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА РІЖНІ ТЕМИ

РОСІЯ В ПОЛЬЩІ

Німечко-російська згода поставила у важке положення американських комуністів. До сі війни все представляли комунізм як головного оборонця демократії проти походу фашизму. Як Сталін зробив угоду з Гітлером, комуністи не можуть удержати свого дотеперішнього становища: тепер стало всякому ясно, що становище комуністів не відповідало правді.

Коли у війні оборонці якоїсь позиції не можуть її вдержати, вони відступають на іншу. Подібне й у політиці: не можуть вдержати позиції, що комуністична Росія є головним заборолем демократії, комуністичні газети, як „Дейлі Воркер“, стараються переконати читачів, що Росія пішла до Польщі в польських інтересах, себто щоб оборонити Польщу перед нацистичним урядом.

Американські газети висмівають, що більшовицькі війська вдають сестру милосердя.

ДОВІДАВСЯ.

Вилієм Менінг, головний єпископ епископальної церкви Америки, сказав у своїй промові на святі в честь „золотих матерей“ (що поотрадили своїх синів у світовій війні) між іншим таке:

„Ми знаємо, за що стояв гітлеризм і тоталітаризм під іменням нацизму в Німеччині, ми знали його брутальність і жорстокість, його заперечування всіх прав людини, його пропаганду національної ненависті. І ми знаємо також, що комунізм стоїть за тими самими речами в Росії. І нині ці дві сили, нацизм і комунізм, стоять перед світом здемаскованими як спільники в своїх цілях...“

Виглядає, немовби Менінг оправдав за те, що він не виступав так само різко проти нацизму, як проти комунізму. І справді, чи дійсно вони були так добре замасковані, що не можна було знати обличчя за маскою?

СОЮЗНИКИ.

У „Майн Кампф“, котрий уважають непомилково основою нацистичного світогляду, Гітлер писав:

„Теперішні володарі Росії ніколи не думають щиро приступити до якогонебудь союзу, ні його додержати“.

Іншими словами, як теперішні володарі Росії роблять якусь угоду, вони роблять це нещиро, себто думають не додержувати угоди, а союзника піддурити.

Чи думка Гітлера про теперішніх володарів Росії насуває цілу низку питань: Коли Гітлер думав так про теперішніх володарів Росії перед захопленням Німеччини, чи думає він це так про них і тепер? Чи теперішні володарі Росії, на думку Гітлера, ще далі ліцензії, чи може вони почали вже свої обіцянки трактувати чесно?

Якщо Гітлер думає, що більшовицькі правителі Росії дали віроломні, то чого він від них жде? Як же він думає, що вони перестали бути віроломними, чи не можливо, що він колись переконається про свою помилку?

ОБОРОНА.

Говорив Гітлер у Данцігу: „Тепер Росія почула охоту помашувати на оборону інтересів білоруського й українського народу в Польщі“.

У своїй книжці „Майн Кампф“ Гітлер писав: „Не можна виганяти чорта Бельзбуном“.

Виходило, що Гітлер змінив свій погляд і про те, як виганяється чортів.

ДЕ МЕДВІДЬ, А ДЕ ЦИГАН?

Французький гумористичний журнал „Le Rir“ ілюструє німечко-російську угоду рухливими образами, які показують наперед Гітлера (себто Німеччину) як цигана, що веде медведя з більшовицькою звізду на черві (себто Росію) на ланцюжку, прикованому до медвежого носа. По кількох перемінах Гітлер уже самий має кільце ланцюха в носі й танцює „казацьку“.

Рисувник у цей спосіб підчеркує думку, що на німечко-російській спілці краще вишла Росія, ніж Німеччина.

Що таке говорить французький журнал, зрозуміло: Франції не дуже то приємно бачити невдачу своєї дилломатії.

Цікаве буде знати, як подивиться історія на цю угоду, наприклад, коли скінчиться теперішня війна.

ЦІНОЮ УКРАЇНИ.

Анна О'Гер МекКормик, відомо американська кореспондентка, каже, що Гітлер мабуть тому пішов на угоду з Росією, щоб раз навсе покласти кінець українському руху. Вона натякує при тому на можливість заняття Карпатської України Сталіном. Що він може теж зайняти й Буковину й Басарабію, всякому відомо.

Виходило, що Гітлер купив собі російську „нейтральність“ ціною українського руху.

Видно, що це інколи поплачує заявляти свої симпатії для угнетених: можна потім за виречення цих симпатій казати собі заплатити.

НИЩИЛЬНИКИ.

На думку пані МекКормик, нацистично-советський союз це союз нищильників.

Чи не почнемо тепер протестів з двох боків?

ХТО ПЕРЕМОЖЕ?

МекКормик вважає російську окупацію західної України перемогою над поляками й над українцями.

Дехто тішиться з окупації Галичини Росією як з польської невдачі.

Шевченко радив українцям не тішитися з польського упадку, коли, падаючи, Польща Україну придавила.

ПОМІЧ?

Не вірити „Нью Йорк Таймс“, щоб Росія помагала Німеччині. Каже, що Росія не хоче помагати, а зрештою, якби навіть хотіла, то не мала б чим і як.

Німці, видно, дивляться на справу інакше: Росія їм могла проти Польщі.

Як той, що забрав другому шубу, щоб тому не було важко її носити.

РОСІЯ ВОЮЄ?

Соціалістичний лідер Норман Томас переконує президента Рузвельта, щоб він заборонив довіз зброї й амуніції до Росії як до воюючої держави. Каже Томас, що своїм нападом на Польщу Росія перестала бути нейтральною державою, але стала союзницею воюючої Німеччини.

Чи можна вважати грабіжником чоловіка, що забрав футро від чоловіка, котрий утік від злодія? Чи робить це яку різницю, що покинене футро належало власнито не до того, що футро покинув, але іншого чоловіка, котрого втікаючи колись давніше ограбив?

Чому, не говорить Томас про це, що забрана нині Росією територія від Польщі це територія українського народу?

В СУДІ.

Суддя: — Обвинувачений вкрив плащ з виставового вікна. Чому ви це зробили?

Обвинувачений: — На плащі була картонка: „Користайтеся з вимкової нагоди“.

ПОЛІССЯ

Краса. — Багатство. — Культура. — Брак школи, слова, про воду. — Опіка...

Краса нашого українського Полісся, — сміло можна сказати, — лише тепер відкрита — і то завдяки фотографічному апаратові. Рідше можна сказати, що світліни польського краєвиду, так щедро розсипані по багатьох польських часописах, належать до найпривабливіших.

Пошто їздити в екзотичні ліси Амазонки, чи інші, — подіські ліси, багна, мочари можуть їх чудово нам імітувати. Тож туристична на Полісся з кожним роком зростає сильно. Побачите тут не лише краєвид, але й закордонних гостей, що вже ліпше за наших людей знають про Полісся і доцільно його першину красу.

Об'єктом оглядин для туристів є проте не лише природа. З неменшим зацікавленням оглядають вони й самого поліщука та його хату, одяг, спосіб життя. На жаль, ці оглядини, часом деморалізують декого з поліщуків: вони привчаються, замість чесної праці, жити подачками та цвеньками по чужому, вважаючи свою мову за щось „нижче“, чого треба соромитися.

Найбільше веде до цього сумного явища те, що поліщук не бачить „панів“ українців. Те, що приїздить лише „пани“ — поляки, німці, жиди, москалі й різні чужинці, він виробляє собі фальшиве поняття, що українці — всі „хлопи“, мужики, прості люди, такі, як він. Себто, що освічені, культурні люди — лише чужинці.

Через те започатковані свого часу нашими молодими каяківцями мандрівки на Полісся необхідно продовжувати та поширити їх і на інші комунікаційні шляхи.

Зрештою крім краси Полісся

Лябораторії, що працювали

А ось ще одно багатство — очерет. Сьогодні Польща потребує річно до виробу паперу й ріжного хемічного промислу понад 2 мільйони тон целюлози, яку сьогодні добувають із спеціального гатунку ялини. Але дерева вже сьогодні бракує. Треба його заступити чимось іншим.

Лябораторії, що працювали

УВАГА! ТОРОНТО Й ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ДВОХ ВІДДІЛІВ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗУ

В ПОНЕДІЛОК, 2. ЖОВТНЯ (ОСТ. 2, 1939)

В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ДОМІ, 191 ЛІПІНКАТ УЛ.

СОЮЗОВІ ЗБОРИ

На Збори запрошуються всіх українців міста Торонта й околиці прибути масово й послухати промови головного секретаря Українського Народного Союзу, який прибуде з Нью Йорку.

Головний секретар, п. Д. Галич, в Торонті буде говорити перший раз. У. Н. Союз є така велика й цінна для нашого українського народу організація, що про нею є що говорити. Також буде цікаво всім нам послухати, яке добро й користь дала вона українському народові на протязі довгого свого існування.

Тому просимо Вас не оминати нагоди й прибути масово в понеділок вечором, 2. жовтня, до Українського Народного Дому на Ліпінкат ул. й послухати промови головного секретаря У. Н. Союзу, яка напевно буде цікава для всіх нас у сьогоднішні часи.

Початок точно в годині 8:30 ввечір.

Голова В. Баган.

Секретар В. Гірик.

УВАГА! СОНОЕС, N. Y., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ХОР УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

улажує представлення м'єльодраму в трьох діях

„ПІДГІР'ЯНИ“

В НЕДІЛЮ, 1. ЖОВТНЯ (ОCTOBER 1, 1939)

В ГАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ПАРКУ, В СОНОЕС, N. Y.

Початок у год. 7. ввечір. Вступ 50 центів.

Представлення „Підгір'яни“ буде перший раз на сцені в Соноесі й околицях. Особи дієві досить відповідні, а в представленні є гарні пісні солов'ї, терети, хорів, то воно задовольнить усіх. Хто прийде, не по жаді. Управу представлення й хору в руках учителя п. Мірона Соколяського. Орхестра п. Стефана Постолюського.

Зал, ошується всіх громадян з Когос, Трой, Вотервіллі, Амстердама й інших сусідніх околиць. — Спеціальні гуцульські костюми варті видати.

ПОЗІР! БАЙОН, Н. ДЖ.!

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВ. СОФІ

— влаштує —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

У СУБОТУ, 30. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 30, 1939)

В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ДОМІ,

35 Вест 19. стр. у Байоні, Н. Дж.

Початок у 7. год. вечором. — Вступ на Баль 35 цт.

За добру забаву ручить — Комітет церкв.

ТЕПЕР
МАЄ ТРИ
РОКИ!

95¢ PT.
1.80 QT.

Жадаєте
Віндсору? П
назва в
пакунок
кращий
при своїй
барті

Ця півка
має 3 роки

©1939, National Distillers Prod. Corp., N.Y.

НЕЗВИЧАЙНА РІЧ ТРАПИЛАСЯ ВІНДСОРОВІ
В 3-ТІМ РОЦІ ВИСТОЯННЯ!

Навіть знавці були зачудовані з незвичайної якості Віндсору, що тепер має три роки. Тут, на нашу втіху, є кращий запах, ніж колинебудь передше, а це робить Віндсору правдиво „князем добрих Бурбонів“.

Very Smoothly Yours
WINDSOR
"PRINCE OF GOOD BOURBONS"

90 Proof

в цьому напрямку, відкрили, що очерет дає дуже добру целюлозу — з 1 га 3 тони. Отже сьогодні польські очерети, що викликають у душі поліщука лише сум, у найближчому часі можуть замінити йому радісну пісню багатства.

Поняття „культура“, „культурний“ дуже згладні. Ті, що вбачають у поліщуках людей некультурних, найчастіше самі некультурні, а ті, що буцімт несуть ім культуру, в дійсності несуть їм спустошення й занепад культури.

Так, поліщуки мають свою власну тисячлітню культуру, що промінує назовні смаком, артизмом, красою. Мало таких, які знають, що польські субтельні вишивки на сірому полотні самими білими, чорними чи червоними нитками в свій час захопили найвибагливіших панів Варшави, які залюбив заможляли собі вишиване полотняне накриття на стіл.

А поліська кераміка чи деревні вироби, навіть ляльки? Всміхається? Побувайте в Пінську на „Поліському ярмарку“ (річні торги — вистава) — подивіться. Або хоч зайдіть у Рівному чи в Луцьку до „Базару Людового“. Хто бачив лише брудних поліщуків та поліщучок, що йдуть у далекі місця на живня, той буде приємно здивований, коли побачить старанно зібрані та відповідно розміщені предмети польського народнього мистецтва.

Під мистецьким оглядом Полісся стоїть без сумніву значно вище від Волині, яка розгубила свої народні скарби. Так може бути й з Поліссям, бо, поперше, заливає його ріжна чужа тандета, а подруге, поліське народне мистецтво перебирають до своїх рук чужі люди. А чужі руки це смерть для народніх виробів.

На жаль, українська інтелігенція, бідна й застрашена, не спромоглась опанувати поліський народний промисл, який міг стати джерелом заробітку й варстатом праці для багатьох людей.

І торфовиська і очерети і багна і народні вироби — полотно, вишивки, продукція з дерева й глини, — все це можна зробити на Поліссі джерелом достатку й щастя.

Для цього потрібна школа, книжка, часопис, організація, провідники, але свої, близькі серцю, зрозумілі, рідні. Лише сонце дає життя, а не якась штучна лампа, — лише своя школа, свої люди й культура двигнули Полісся вперед по шляху поступу й багатства.

Тимчасом на Поліссі нічого рідного нема, а знання приходять чужою мовою, з забуттям якої забувається й саме знання.

— Я три роки, — каже молодий поліщук, — мучився з

цим словом „глеба“. Ніяк не міг його запам'ятати, а як запам'ятав нарешті, то воно все мені стояло перед очима із поняттям „хлеба“, а з грунтом ніяк не вважалося. І так усе.

Сильну активність розвиває на Поліссі „Шк. Мацеж“, яка займається вченням дітей польської мови, поза якою в душі ніякого іншого знання не збирається. Нарід може розвиватися лише з самого себе, як розвивається кожна рослина — з власними природними рисами, властивостями.

Полісся, переймаючи клаптики чужої зовнішньої культури, духово регресує, губить свою власну вікову культуру, свій артизм, свою мистецьку красу.

Тільки рідна мама може виловити здорову, злібну, всебічно розвинену дитину.

А тимчасом на Поліссі щодо інтимно-духового життя справа стоїть інакше.

Все це бачимо на Поліссі в рамках краси й на ґрунті великих природніх багатств, над якими всеж не перестає ще панувати загартований дух українця-поліщука.

В. О.

Сьогоднішнє.

До крамниці з забавками входить восьмилітній хлопчина.

— Чого хочеш, малий? — питається купець.

— Чи можу дістати боєві газети для своїх олов'яних жовнів?

СЛІВНИК МОСКОВСЬКОЇ МОВИ.

„Інститут мови й думання“ при Академії Наук у Москві ладить 15-томовий словник сучасної московської мови. Вийшов уже перший том (слова на А і Б). Слова зілюстровані цитатами з класиків марксизму, з творів видних письменників і вчених. Для підбору цитат зладили спеціальну картотеку; в ній уже понад чотири мільйони карточок.

НЕ МИНАЄ ТЕПЕР ДНЯ,

ЩОБИ ПРЕСА НЕ ДИСКУТУВАЛА ЦЬОГО ВАЖКОГО ПИТАННЯ. І ЩОБИ ХТОСЬ З ДЕРЖАВНИХ КЕРМАНІВ НЕ ЗГАДАВ ПРО ТЕ.

ЯК ПОЛЬЩА ТРАКТУВАЛА СВОЇ НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

ЯК ХОЧЕТЕ ДАТИ НА ТАКІ ЗАПИТИ

ОСНОВНУ ВІДПОВІДЬ

ДАЙТЕ ЙОМУ ЗБІРКУ ДОКУМЕНТІВ ПРО ПОЛЬСЬКУ ПАЦІФІКАЦІЮ В ГАЛИЧИНІ, що її вилало Об'єднання Українських Організацій в Америці в 1931. році під наголовком:

POLISH ATROCITIES

IN UKRAINE

500 СТОРІН ДОКУМЕНТІВ. ЦІНА ЛІШЕ 1 ДОЛЯРА.

ЗАМОВЛЯЙТЕ:

“SVOBODA”

P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

РЯТУНОК НА МОРІ.

Залогу сторпедованого британського вантажного корабля „Каріфістан“ вирятував при побережжі Ірландії американський корабель „Американ Фармер“.

ЗАТУРБОВАНА БЕЛЬГІЯ.

Бельгія боїться нової світової війни, тож устала на границі між своєю країною і Німеччиною гармати, звернені дулами до Німеччини.

"UKRAINE LIVES ON!"

So sang the first (and last) Diet of Carpatho-Ukraine, while Hungarians advanced.

For complete accounts of those March events read

"THE FIRST DIET OF CARPATHO-UKRAINE"

by Dr. STEPHEN ROSOCHA (who was there)

In the latest issue of

THE TRIDENT MAGAZINE

"AMERICA'S OUTSTANDING MAGAZINE ON UKRAINE"

(just out)

EIGHT LONG ARTICLES!

\$500 IN PREMIUMS!

Single copy—15 cents.

Subscription—\$1.50.

P. O. Box 13, Sta. D, New York City

Українська радіо програма знову відбудеться в неділю по обіді від години 1:30 до год. 1:45 на станції WJLB Penna Albert Hotel, Greensburg, Pa. Шановні Слухачі! Коли ми, українці околиці Пінгбури, бажаємо бодяй частинку на будуче представити українську народну пісню і музику перед чужинцями, то ми обов'язково мусимо інше підтримувати українську радіо програму, бо до цієї пори то ми дуже скромно підтримували. Будучи української програми буде залежати на наших вілних і широкі жертвах. З цієї нагоди просимо спомогати українську радіо програму і просимо заслати жертву до управління й оголошувача Миколи Арсенія. 854 N. Lincoln Ave., Pittsburgh, Pa.

Розсіяний професор.

Підчас купання розсіяний професор натрапив на глибині та став потопати. Не щастя вдалося його врятувати. Перше, що сказав до себе, коли його витягнули з води, було:

— Все через цю розсіяність. Та я вмію прекрасно плавати, але коли я топився, призабув про це.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Виступ хору „Думка“.

На закінчення літнього сезону Симфонічної Орхестри та виступів різних націй на „Бел Айл“ парку в Дітройті, Міш., Рада Суспільних Агенцій запросила Український Національний Хор „Думка“ на день 25-го серпня ц. р. Того ж дня хор „Думка“, закінчуючи літній сезон на „Бел Айл“, зачав свій осінній та зимовий сезон своїх виступів. Як кожна нація, так і українська, такими виступами старається здобути признання та славу для свого народу серед чужинців. У тім випадку українці міста Дітройту дійсно тріумфували, а це завдяки хорів „Думка“ під проводом талановитого диригента п. Івана Атаманця, а ще більше завдяки його братові, п. Дмитрові Атаманцеві, який саме тоді приїхав був до Дітройту з Шікаго на відвідини своїх кривних та знайомих.

Першу частину програми того вечора виконала Федеральна Симфонічна Орхестра міста Дітройту під проводом В. Пула. Другу частину виконав Український Національний Хор „Думка“ під проводом п. Івана Атаманця. В склад програми входили пісні: Кантата св. Юрія (Яциневича). На вулиці скрипка грає (О. Кошиця), Барвінок (Давидовського). Буває іноді старий, і Тропак (Ой пішла я на музику), оба сольові виконав артист тенор п. Дмитро Атаманець. Дуєт з опери „Запорожець за Дунаєм“, „Ластівко, моя прекрасна“, виконали п. Д. Атаманець і пані

Надія Атаманець, дружина п. І. Атаманця. „Владико неба і землі“ виконали хор „Думка“ і хор ім. Котляревського, при співучасті сольові п. Д. Атаманця, під проводом п. І. Атаманця. Далше злучені хори відспівали „Отче наш“ (Вербицького), Свят і Един Свят (Бортнянського), під проводом теж здібного диригента хору ім. Котляревського, п. Д. Нахвостача. На закінчення злучені хори під проводом п. І. Атаманця відспівали „Яко да царя“ (Бортнянського).

Шість до сім-тисячна публіка, не зважаючи на пізну ніч, все це не хотіла розходитись додому. Всі прямо приковані були до своїх місць. Булиб напевно й цілу ніч сиділи, слухаючи добре вишколеного і дисциплінованого хору, в якому повно гармонії різнобарвних красок та млих звуків, що зливались водно та розходились за маєстатичними рухами мистця - диригента, п. Івана Атаманця.

Здається, що на найбільшу увагу заслугоє тут п. Д. Атаманець, який своїм голосом зачарував публіку. Присутні запертим віддихом слухали того чудового тенора, який підноситься до високого „Ц“ з м'якістю і без найменшої науги. На той час, здається, що й верби й дуби перестали шелестіти, щоб не згубити ні одної нотки з співу справжнього артиста. І квітники навкруги насторожили свої вулиха, немов також слухали його. І місяць за хмари висунув усміхнений, начеби промовляв: „Люблю бачити і слухати добрий спів, правду, яку красу“. Публіка нагородила артиста гучними і довгими оплесками.

Це все дуже гарно відбулось, а мені хочеться кинути одне питання: Чому такі сили як п. Д. Атаманець не займаються у Метрополітен Опера, лише марнуються в якомусь шикаговському закутку? Коли вже наш бідний і закутий нарід приїде хоч до тої свідомости, що зможе оцінити перлини свого народу та зможе їм дістатися на належне місце? Другою такою перлиною є також диригент хору „Думка“, п. Іван Атаманець, який гідно продовжує діло незрівняного досі Олександра Кошиця. Чи доцільно всі ті скарби української культури загаль? Ні! Доцільно їх лиш одиниці, а більше їм признання дають чужинці. Але цього всього замало...

П. Дула, Віндзор, Онт.

БОСТОН, МАСС.

3 відчиту проф. Грановського.

Дня 9. вересня відвідав нашу громаду, а властиво наш місцевий відділ ОДВУ, голова цієї організації, проф. А. Грановський. При тій нагоді він виголосив цікавий відчит. (З огляду на це, що докладний опис подібного відчиту проф. Грановського був, уже поданий читачам „Свободи“, ми цю частину допису пропускаємо. — Редакція).

Під кінець відчиту бесідник закликав привняти злочини жертви для потерпілих наших братів. Жертву зложили по \$1: о. В. Касків, С. Галич, Н. Давискиба, П. Мороз, В. Оліяр, М. Попович, В. Хомин, П. Петрик, К. Оліяр, Н. Буцяк, О. Войтків, С. Ірха, П. Ірха, М. Білий, М. Школяр, М. Шука, П. Боднар, М. Буцяк, Д. Старшій, Г. Зварич, І. Буцяк (тойкий), Д. Бортник, Пилип Боднар, П. Попович, С. Попович; по 50 ц.: Д. Пашак, С. Бойко, І. Гримак, І. Буцяк, А. Оліяр, Степан Шист, С. Шафранська, А. Попович, А. Чопик, С. Бурин, С. Ярош; П. Хомяк 35 ц.; по 25 ц.: О. Яворський, К. Оліяр; дрібними 10 ц. Разом зібрано \$35.50. Розходу було \$25.10. Лишлось до висилки \$23. Вислано через Обеднання.

Н. Давискиба.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

На визвольну акцію.

На концерті в честь сл. п. Е. Коновальця зложили наступні громадяни свої жертви на визвольну боротьбу по \$1: С. Пашак, Н. Демис, І. Демис, П. Кохан, П. Гайва, П. Качмар, А. Проца, о. П. Корсунський, С. Коцюба, М. Лехиш, ка, д-р М. Гайда, І. Коцюба, О. Кузик 75 ц.; по 50 ц.: О. Горбуль, І. Тофан, В. Мельник, О. Демілюк, п. Кохан, П. Колба, І. Головацький, Я. Галич, П. Гоца, К. Тихий, Д. Демілюк; П. Пулеза 35 ц.; по 25 ц.: п. Андрушак і Р. Леміюк. Чистого доходу було \$20.36, які переслали на визвольну боротьбу через Центральну Управу ОДВУ.

НА НАРОДНІ ЦІЛИ.

Нью Йорк, Н. Й.

На відчиті проф. О. Грановського наступні громадяни зложили пожертви на допомогу рідному краю: п. В. Пула \$10; п. М. Мельник \$5; по \$1: д-р Л. Минцуга, А. Серада, О. Грановський, панна В. Стеткевич, Я. Удич, Найдан, В. Гнатків, Олександр Лихович, М. Пізак, А. Демчук, М. Кін, І. Зарук, Л. Галич, М. Сербенський, В. Сибайло, п. Е. Лев, п. Крочак, С. Череватюк, С. Гурин, п. Ф. Кричак, п. Федорук, Новаківський, Н. Н. Черемисинський, п. Сидор, решта дрібними. Разом \$65.35.

Ньюарк, Н. Дж.

В Ньюарку, на відчиті проф. О. Грановського, наступні громадяни зложили пожертви: Юлія Гавришак \$2; по \$1: Віттишин, В. Бродський, О. Березинський, Кочка, Дидишський, М. Малях, о. Данилович, проф. О. Грановський, О. Кіналюк, М. Бубний, о. д-р В. Клодницький, І. Войтко, І. Гусар, В. Юрків, Т. Велигорський, І. Гинда, Е. Онішук, Т. Касків, І. Глушак; С. Дзюбатий 50 ц. Разом з дрібними жертвами збірка принесла \$39.16.

Спростування.

На листі пані Буцько з Нью Йорку було пропущено пано Римець, ка зложила 50 центів.

З хрестин на добродійні ціли.

На хрестини другого сина громадянина В. і Р. Гельмерів у Сонсайд, Л. Ай., зібрані гості зложили \$12 на допомогу рідним братам у їх боротьбі. Жертвували по \$2: родина Гельмерів, В. Гілот, В. Руснак; по \$1: о. Л. Весоловський, М. Левішський, унц. Татарів, М. Гельмер, К. Митронок, гром. Качмарі.

ЧЕСТЕР, ПА.

Збірка для збірки Карпатської України.

На храмовні свята, що відбулися 27 серпня ц. р., в Честер, Па., наступні громадяни зложили пожертви на поміч збігкам з Карпатської України: Т. Сорока \$5; по \$2: Н. Рубаш, П. Кулинич; по \$1: о. О. Мичик, Г. Лебішак, К. Карнаук, П. Блотний, А. Хадай, М. Єдичак (старший), А. Пташницький, Марія Каспер, Н. Марушак, Г. Тимий, І. Михайлович, М. Тершавський, Ф. Майковський, П. Василько, о. М. Запаринюк, В. Косик, П. Весоловський, П. Левішський, Олександр Стій; по 50 ц.: М. Кондрат, М. Радонич, Ева Майковська, І. Петрик, С. Браців, Ева Лужецька, Катина Тершак, П. Бринілевич, Р. Василько, І. Соніський; по 25 ц.: І. Тиманів, Юлія Дулан, О. Чавга, Анна Гиняк; дрібними \$5.48. Разом \$39.48.

ДЕСЯТЬ ПОРАД ДЛЯ НЕВІСТОК

Дуже часто трапляється, що невістка зосереджує сварити. Звичайно винна одна й друга.

Подаємо отже невісткам 10 порад, як мають поступати, щоб не було пекла в хаті.

1. Пам'ятай на давню українську пісню, де дівчина каже милі:

Збудуй хату з лободи — До чужої не веде... — і старайся не входити до чужої хати.

2. Як уже інакше не може бути, тоді подумай: у яку хату ти входиш. Якщо люди не згідливі, напасливі, то радше виречися милого й багатства, а не занапасти своєї долі.

3. Коли йдеш у чужу хату, не вноси до неї сварки та неспокою. Шануй звичай, які там панують.

4. Старайся бути добра та чемна не лише для чоловіка, але й для його рідні, а найбільше для його батька-матері. Нехай забудуть, що невістка „чужа кістка“.

5. Не відсварюйся, не „відповідай“ гостро на кожне слово. Хочби тобі здавалось, що діється тобі кривда, не доходи правди відразу. Краще спершу змовчати й аж опісля справу вияснити.

6. Уважай його батьків за своїх. І так, як приймала не одну увагу або й догану від своїх, приймай її й від його батька-матері.

7. Ніколи не прискаржуй перед чоловіком його батька чи матері. Хоч би мусів признати тобі слушність, усе буде мати жаль до тебе, що ти відкриваєш йому їх злі сторони.

8. Не доводи до того, щоб син мусів сваритися за тебе з своїми батьками, бо тоді будеш мати проти себе не лише цілу чоловічу рідню, але й його самого.

9. Не май завзятої натури. Не дуйся, не випоминай своєї кривди. Не обсудуй своїх свекрів не лише перед чужими, але й перед своїми. Це викопало вічну пропаст між вами.

10. Не запроваджуй нагло нового ладу, хоч слушно знаєш, що це є краще. Переконай свою свекруху помалу, непомітно, радше через свого чоловіка, як сама особисто. Своєї дитини батьки все скорше послухають, як чужої.

НАДЗВИЧАЙНА НАГОДА!

На продаж 165-акрів молочної і курячої ферми, чверть милі від годинної дороги, близько великого міста, урочайна діля, пасовища з потічком, великий дім, дім на 10 кімнат, столярня, трактор і інші фермерські машини, 24 молотів „Ласері“ корови, 2 коні, 500 курей, велике яловиче в стодолі й у полі. Ціна \$5,500, готівка \$2,500. Голосити до: ЗІВІСЬКІ, 222 Sip Ave., Jersey City, N. J.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

ПОШУКУВАННЯ

Магда ДАНИЛИШИН, жінка Василя, з першого шлюбу Козак, що мешає під адресою: Рамп, Саск. Канада, пошукує свого брата Карла ГЛОВАЦЬКОГО, коло 48 літ, що приїхав до Америки 1908 р. з Королівки, пов. Бучач, Галичина. 15 літ тому перебував у Бюфало, Н. Й., де був формальним у папірний, був жонатий і мав дитину, або він сам, зовнішній зовнішній вигляд: Mrs. Wasyly Danylyshyn, Rama, Saskatchewan, Canada, 222-5

Д-р ВОЛОД. ГАШИЦЬ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР І ХІРУРГ
890 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5066

Урядові години: Від 1 до 3 понов. від 6 до 8 ввечір.
В неділю згідно з умовою.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безопортного терпіна. Аналіз крові, лугі „Екс“, аналіз сечі, медична екзамінація ПО НИЗЬКИХ ЦІНІ! вивчають удачу діагнозу. Ревматичні стани, „Гей фівер“, астма, клопоті відхолодів кишки, пікур, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ЛАРОМ. DR. DE RUHA

128 East 86th St., New York City.
Кожного дня від 10.—2. год. і від 4.—9. У неділі від 10.—2.

Особи ждальня для жінок.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниць, як далеко дозв. Ньюарку. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга широкі ціна. — Офіс: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН ВУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР

заряджу погребам по ціні та низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

В КОЖНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХА-
ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(91)

Тарзана і Вальтора в поспіху повели на сам перед цієї процесії і звідтам ціла та парадна валка мала удатись на арену. Серед чисельних слонів був один, що своїми окрасами визначався понад інших. Вальтор поглянув на верх і побачив, що він належав до Менюфрі. Вальтор голосно засміявся.

„Дивись“, промовив він. „З яким неспокоєм вона сидить там, перший раз у ролі королеви. Надулась вона немов ропуха і думає, що через те поважною стала. А поглянь, як вона заложила корону: перед узад повернула! Ха, ха, ха! Що інше, поштуркувати зворотною короною, а що інше самому-королівати“.

Вальтор говорив так голодно, що королева почула ті слова. Це її ще більше збентежило. З люті її обличчя раз блідло, а раз червоніло. Вона сгнула поволі руками до голови і поправила корону. Це викликало тихий сміх серед декого зпоміж юрби. Коли вкінці вона дала приказ рушати, її голос тремтів з непевності.

Коли валка йшла вперед, юрба не верещала з радости, як це було при інших нагодах. Видно було, що симпатії загаль по стороні Вальтора. Його знали як доброго патріота і відважного лицаря. А Менюфрі ненавиділи всі. Що до Тарзана, то люди не визнавали, хто він. Подобалась нині їм його постава.